

Årsmelding 2023

Utviklings- fondet

Sammen mot sult og urettferdighet

Et turbulent år for verden og for Utviklingsfondet

2023 har vært et utfordrende år for både verden og Utviklingsfondet. Den siste rapporten fra FNs klimapanel (IPCC) viser at vi setter nye rekorder for klimagassutslipp, stigende temperaturer og havnivå.

Disse klimaendringene har store konsekvenser for mange allerede sårbare lokalsamfunn, særlig i det globale sør, hvor liv og levebrød påvirkes direkte.

Global matsikkerhet er tett knyttet til disse utfordringene. Den siste rapporten om global matsikkerhet og ernæring, "State of Food Security and Nutrition in the World", viser at vi har hatt store tilbakeslag, og at sult og matusikkerhet øker. Verden er langt unna å nå bærekraftsmål 2 om å utrydde sult. Årsakene er sammensatte, men det er tydelig at sammenhengen mellom konflikt og klimaendringer – som ekstremvær, migrasjon og økonomisk ustabilitet – kombinert med dyr mat og økende ulikhet, spiller en stor rolle.

Selv om situasjonen globalt ser mørk ut, er det noen

lyspunkter. Flere verdensledere ser nå behovet for en mer helhetlig tilnærming til utfordringene. Under klimatoppmøtet (COP28) så vi en liten, men viktig endring i samtalen, med mer fokus på matsystemer og matsikkerhet. IPCC la også frem konkrete forslag for å redusere klimaendringsrelaterte risikoer, som mer skalerbare tilpasningstiltak og en raskere overgang til grønn utvikling.

Det er også oppmuntrende å merke seg at som en respons på globale trender, og i et forsøk på å formulere en sammenhengende og omfattende «bistandsposisjon» på matsikkerhet, landbruk og ernæring, lanserte den norske regjeringen sin matsikkerhetsstrategi sent i 2022. Strategien fastslår at matsikkerhet og kampen mot sult skal være en nøkkelprioritet i norsk utviklingshjelp. Fokus vil være

på blant annet bærekraftig landbruksproduksjon for småbønder og styrking av deres tilgang til markeder.

Utviklingsfondets arbeid har fortsatt å tale direkte og effektivt til den nye norske strategien. Vi har opprettholdt et sterkt fokus på å hjelpe lokalsamfunn til å bygge mer robuste og klimatilpassede landbrukssystemer. Vi styrker ernæring og levekår i våre programland, og styrker bønder med å få tilgang til markeder og finansiering.

I Etiopia og Somalia, hvor jeg har jobbet som landdirektør for Utviklingsfondet, har våre intervensjoner og støtte vært skreddersydd for å møte behov som oppstår fra langvarige konflikter og tørke. Dette har betydd at Utviklingsfondet og våre partnere har arbeidet for å kombinere langsiktige utviklingstiltak med kortsiktige behov, som umiddelbar tilgang til nødvendige redskaper, tilpassede frø, vanninnsamling og vanningsystemer.

Sist, men ikke minst, har 2023 vært et utfordrende år for Utviklingsfondet med et kritisk fokus på å styrke interne rutiner og prosesser for økonomistyring og partneroppfølging. Organisasjonen har gjennomgått en grunnleggende reformprosess som allerede har begynt å gi positive resultater, spesielt når det gjelder intern kontroll og økonomistyring. Dette viktige arbeidet vil fortsette i 2024 med det klare målet om å gjøre Utviklingsfondet robust og målrettet som en

ledende norsk organisasjon i den globale kampen mot sult i årene som kommer. Vi står sammen med våre partnere og givere for å sikre at dette målet blir realisert.

Ulf Flink,
generalsekretær

Utgiver: Utviklingsfondet
september 2024

Utviklingsfondet
Mariboegs gate 8
0183 Oslo

Tlf.: 23 10 96 00
E-post: post@utviklingsfondet.no
Org.nr.: 928 624 471

Redaktør:
Hailey Hammer
hailey@utviklingsfondet.no

Ansvarlig redaktør:
Ulf Flink
ulf@utviklingsfondet.no

Utforming:
Elin Iversen

Foto
Forside: Småbonde Batasiya Dangaura i Nepal.
Foto: Utviklingsfondet
Side 4 og 5: Mustafa Saeed, Somalia, Finansiert av britisk regjering gjennom Darwin Initiative.
Side 10: FAO og Plantetraktakten.
Alle øvrige foto: Utviklingsfondet.

Årets suksess og lærepenge

Viktigheten av det kritiske blikket utenfra

Som alle andre utviklingsaktører trår vi i Utviklingsfondet og våre partnere noen ganger riktig, og andre ganger feil. Vi forsøker hele tiden å ha et kritisk blikk på vårt arbeid og lære av både det som fungerer og det som ikke fungerer. Men det er ikke sikkert at våre forsøk på intern selvransakelse alltid finner sammenhenger på hvorfor vi lykkes eller mislykkes, eller hvor vi har trått feil, eller riktig. Da kan et kritisk blikk utenfra være nyttig.

Eksterne evalueringer er vitkige verktøy for å sørge for at frøbanker som denne i Somalia fungerer på best mulig måte for programdeltakerne, for å styrke deres landbruk og levekår.

Dette kritiske blikket kan komme fra flere kilder og kanter. I årets suksess og lærepenge ønsker vi å vise til eksterne gjennomganger eller evalueringer av våre programmer og prosjekter og noen av de områdene de mener vi har lyktes godt med vår innsats, og hvor vi enten har feilet eller fortsatt har en lang vei å gå.

Selve gjennomføringen av eksterne evalueringer er ofte tidkrevende og arbeidsomme for både oss, våre partnere og ikke minst programdeltakerne. De er også kostbare og kan av og til være slitsomme eller ubehagelige – særlig når de stiller spørsmålsteget til resultater eller sammenhenger vi mener er både sanne og åpenbare. Til en viss grad blir eksterne evalueringer fortsatt sett på som en forpliktelse vi må oppfylle opp mot våre donorer, da disse kan gi en bekreftelse (eller avkreftelse) på at vår egen rapportering stemmer. Med andre ord, de har en viktig funksjon for å dokumentere resultater og identifisere svakheter.

Samtidig legger eksterne evalueringer og gjennomganger grunnlaget for læringsprosesser og styrking av programmer. Vi bruker rapportene og anbefalingene aktivt i møter og samlinger med partnere for å se hvilke umiddelbare tiltak vi bør sette i gang for å forbedre svakheter, samt hva slags endringer vi bør gjøre på sikt når vi for eksempel utvikler nye prosjekt eller legger strategier. Dette inkluderer alt fra konkrete aktiviteter på bakken til våre systemer for monitorering og oppfølging. I tråd med våre egne rutiner etterstreber vi å ha minst en ekstern evaluering eller gjennomgang av alle våre prosjekter i løpet av avtaleperioden. I tillegg gjennomfører vi også tematiske evalueringer når det er hensiktsmessig

med tanke på læring og dokumentasjon. Vi publiserer rapportene på nettsiden vår, slik at våre følgere også kan få bedre innsikt i vårt arbeid.

I årets suksess og lærepenge ønsker vi å framheve noen områder vi har lyktes i og noen svakheter fra vårt største program som finansieres av Norad. Dette programmet dekker alle våre landprogram og er vår største helhetlige innsats for å styrke motstandskraften i lokalsamfunn på landsbygda. Vi har valgt å bruke evalueringen av programmet som grunnlag for disse historiene både fordi vi er stolte over det vi har fått til, ydmyke over der vi ikke har lyktes, og fordi vi ønsker å vise nytten av eksterne evalueringer og det kritiske blikket utenfra.

Som årets suksesshistorie viser, er Utviklingsfondets helhetlige tilnærming en viktig nøkkel for å oppnå viktige og positive endringer hos småbønderne og lokalsamfunnene vi jobber i. Dessverre lykkes vi ikke like godt i å nå ut til alle målgruppene våre i alle program, noe som særlig gjelder ungdom og mennesker med funksjonsnedsettelse. Årets lærepenge viser at vi allerede har satt i gang tiltak for å styrke arbeidet ved å blant annet bygge videre på erfaringer der vi har lyktes.

Elin Cecilie Ranum,
leder for programavdelingen

Årets suksess

Et forsvar for helhetlig innsats

Årets suksess er ikke en enkelthistorie. Det er mange historier fra flere land, båret fram av folk på grasrota, folk med små åkerlapper og ingen penger i banken, som bekrefter at metoden Utviklingsfondet sverger til bidrar til endring.

Programdeltakere i Nepal forteller at de gjennom programmet har introdusert flere forskjellige typer grønnsaker i kostholdet sitt, og egg fra egne høner.

Fattigdom, sult og underernæring har mange grunnleggende årsaker, det er ingen vits i å late som noe annet. Det har betydning for hvordan vi jobber med mennesker i våre målgrupper som ofte er sårbare, undertrykt og oversett. Vi må gjøre flere ting samtidig. Folk må ha kunnskap om hva som er lurt å gjøre, men man må også ha muligheter til å endre praksis. Det nytter ikke all verdens å vite hvilke grønnsaker som gir hvilke vitaminer hvis man uansett ikke har tilgang til å dyrke disse grønnsakene eller penger til å kjøpe dem. Og motsatt er det ikke jo heller ikke sånn at barn automatisk får bedre kosthold selv om familien får mer penger å rutte med. Folk må endre både holdninger og praksis. Midtveisgjennomgangen av vår samarbeidsavtale med Norad viser at gjennom Utviklingsfondets prosjekter skjer dette. Støtten gir folk både bedre inntekt og mer variert avling, samtidig som de tar gode valg for seg og sine familier, det være seg om hvem som skal spise hva og hvordan inntekten skal brukes.

Rapporten samlet en mengde vitnesbyrd om hvordan Utviklingsfondet har bidratt til bedre ernæring og barneomsorg på landsbygda. I alle landene rapporterer deltakere at de gjennom å delta i programaktiviteter har fått ny kunnskap om ernæring og hvordan de best kan sørge for at de særskilte behovene som spedbarn, barn, syke og gravide har blir dekket. Dette har ført til helt konkrete endringer i kosthold og hygiene-praksis. Flere forteller at de har begynt å spise grønnsaker, de har begynt å gi barn mer næringsrik mat, de har bedre håndhygiene i forbindelse med matlagning og de følger råd om amming og spedbarnsernæring.

Mange har nok hørt om viktigheten av «de første tusen dagene» i forbindelse med ernæring. I løpet av disse dagene, som strekker seg fra unnfangelse til et barn er rundt 2 år, legges grunnlaget for et menneskes fysiske og mentale helse resten av livet. Betydningen av at dette i økende grad skjer som følge av vår innsats kan ikke overdrives. På lengre sikt betyr det at flere mennesker kan vokse

opp og realisere sitt fulle potensiale som individer og som samfunnsborgere i disse områdene. Det er oppløftende at folk i rapporten også forteller om helt konkrete forbedringer mer umiddelbart som følge av endringene de gjennomfører i sine familier. De forteller for eksempel at barna legger på seg bedre og er mindre syke. Det gir håp om at de vil fortsette å gjøre disse tingene framover og at endringene blir varige. I Etiopia trekker deltakere fram at utdeling av frø (grønnsaker og potet) har ført til mer variert kosthold og at opplæringen de har hatt har gjort at de har bedre amming, innført fast føde for småbarn, bedre hygiene-rutiner og begynt å benytte seg av helsetjenester.

Midtveisgjennomgangen framhever programmets sterke synergier mellom ulike komponenter. Folk får bedre kunnskap om ernæring gjennom undervisning, gjerne i samarbeid med lokale helsestasjoner, men også om hvordan de i praksis kan tilberede mer næringsrik mat med ingredienser de ikke er vant til. Programmet støtter også aktiviteter som gjør dem i stand til å dyrke mer varierte og næringsrike grønnsaker, begynne med husdyrhold eller starte andre inntektsbringende aktiviteter som gjør dem i stand til å kjøpe det de trenger. Mange får for første gang tilgang på små lån gjennom programmet, som gjør at de blant annet kan investere i sin egen produksjon og selge overskuddet. Kombinasjonen av forbedringer i landbruket, opplæring relatert til å få inntekter av arbeidet sitt, tilgang til nye frø og plantesorter, og støtte til lokale strukturer har ført til at mange bønder har kunnet kommersialisere overskudd av egen produksjon og også sette i gang andre inntektsbringende aktiviteter som å åpne butikk eller videreforedle produkter.

I Nepal forteller deltakere om hvordan de før kun spiste ris og linser, men nå har et kosthold som inkluderer mange forskjellige grønnsaker fra sine egne grønnsakshager året rundt, og egg fra egne høner. De forteller også at økte inntekter fra salg av egen produksjon har gjort at de kan kjøpe det de ikke produserer selv, som for eksempel kjøtt.

Siv Helén Strømland
seniorrådgiver MEAL

Årets lærepenge

Inkludering: utfordringer og lærdom

Utviklingsfondet har som mål å bidra til at ingen utelates. Vi jobber med sårbare og diskriminerte grupper i alle våre land, det være seg urfolk som kjemper for sine rettigheter i Guatemala, daliter som holdes utenfor samfunnet i Nepal, eller kvinner som ikke bestemmer over egne liv i Somalia.

Inkludering av ungdom i Guatemala og Nepal er en utfordring. Mye skyldes migrasjon, og lite interesse hos ungdommene for å gå i sine foreldres fotspor.

Alle menneskene vi jobber med er sårbare på ulike områder, de har livsviktige behov de ikke får dekket, som mat og medisiner, og de har ikke tilgang på grunnleggende offentlige tjenester. Men noen grupper er ekstra sårbare.

Utviklingsfondet har hatt et særlig fokus på å nå ut til kvinner, ungdom og mennesker med funksjonsnedsettelse de siste årene. Det første, å nå ut til kvinner, har vi lyktes veldig godt med. Midtveisgjennomgangen viser at programmet vårt har oppnådd sterkere tilstedeværelse av kvinner i lokale organisasjoner – også i lederposisjoner, høy deltakelse av kvinner i inntektsbringende aktiviteter og generelt forbedringer i kvinners levestandard, selvbestemmelse, sosiale status og selvtillit.

Men var det ikke årets lærepenge dette skulle snakke om? Jovisst var det det, og den handler om dem vi til nå ikke har lyktes like godt med å inkludere; ungdom og mennesker med funksjonsnedsettelse.

Inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse har vært en utfordring i alle landene våre. Det er mange grunner til det. Blant annet har partnere hatt begrenset kunnskap om metoder for å identifisere mennesker med funksjonsnedsettelse i programområdene, samtidig som en del mennesker heller ikke ønsker å tilhøre en slik kategori på grunn av de sosiale stigma som gjerne følger med. I tillegg handler det både om interessen og mulighetene mennesker med funksjonsnedsettelse har for å delta i en del av de aktivitetene som programmet tilbyr. Tilrettelegging er ofte en utfordring, for eksempel på steder der det er begrenset tilgang på transport. På bakgrunn av utfordringene skissert over kan det hende vi allerede inkluderer flere mennesker med funksjonsnedsettelse enn det vi til nå har klart å rapportere. Det er noe vi er i dialog med partnere og målgruppa om, men det betyr selvsagt ikke at det ikke er mye vi uansett kan og skal gjøre enda bedre for å få med mange flere.

Hva gjelder ungdom har det vært spesielt utfordrende å få dem med i Guatemala og Nepal. Årsakene er flere, men effekten av migrasjon er vanskelig å

komme utenom. Både i Guatemala og Nepal går det en strøm av unge fra landsbygda til større byer og videre til land som USA, Qatar og India for å jobbe. I mange av lokalsamfunnene vi jobber i er det knapt ungdom igjen, og dem som er det går gjerne fremdeles på skolen og har liten tid og interesse for å jobbe i landbruket. Det gjelder også i de afrikanske landene. Ungdom på landsbygda i landene vi jobber i ønsker ikke nødvendigvis å gå i sine foreldres fotspor. De ser ofte at tross stor arbeidsinnsats gir ikke landbruk nok inntjening og de har også ofte liten tilgang på egen jord.

Vi trodde aldri at inkludering skulle komme av seg selv, og har jobbet aktivt med dette temaet lenge, men vi innser også at vi må gjøre mer for å få gode resultater. Utfordringene med inkludering av ungdom og mennesker med funksjonsnedsettelse har vi høyt på agendaen. Vi har allerede satt i gang flere tiltak for å øke kunnskapen og kapasiteten på disse områdene både i egen organisasjon og hos våre partnere. Vi har også gode erfaringer i enkelte områder som vi kan lære av på tvers av partnere og på tvers av land. Blant annet har vi i Etiopia lyktes med å inkludere mange unge mennesker i aktiviteter knyttet til husdyrhold, og i Somalia har mennesker med funksjonsnedsettelse i større grad blitt inkludert i alle typer aktiviteter.

Helt til slutt synes vi det er viktig å få fram at midtveisgjennomgangen også påpeker at Utviklingsfondet og partnerne har noen solide resultater på inkludering av helt spesifikke grupper i de enkelte land og områder i jobber i. De er for eksempel urfolk i Guatemala, mennesker som lever med HIV/AIDS i Malawi og dalit-grupper (kastediskriminerte) i Nepal. Rapporten understreker at disse gruppene er av de mest underprivilegerte blant småbønder – som i seg selv er blant de fattigste gruppene i samfunnet. Ved å inkludere disse ekstra sårbare gruppene i kapasitetsbyggings- og inntektsbringende aktiviteter, adresserer Utviklingsfondet de kompliserte og sammensatte årsakene bak den enorme ulikheten disse gruppene opplever. Denne erfaringen tar vi med oss i arbeidet framover for å lage suksess av lærepenge.

Siv Helén Strömland
seniorrådgiver MEAL

Utviklingsfondet ekspanderer i Mellom-Amerika

I 2023 styrket Utviklingsfondet arbeidet med klimatilpasning og matsikkerhet i Guatemala og Mellom-Amerika gjennom et nytt program støttet av The Darwin Initiative. Darwinprogrammet er en britisk statlig tilskuddsordning som bidrar til bevaring av biologisk mangfold og forbedring av levekårene til lokalbefolkningen.

Darwinprogrammet i Guatemala, Honduras, Nicaragua og Costa Rica skal styrke det biologiske mangfoldet, ved å blant annet ivareta og utvikle ulike typer mais.

Programmet, som varer i tre år, vil bidra til å styrke lokale matproduksjonssystemer. Dette skjer gjennom deltakende planteforedling, nettverk av frøbanker og innsamling av ville frøtyper. I tillegg til vår partner Asocuch i Guatemala deltar også bondeorganisasjoner og forskningsinstitusjoner fra Costa Rica, Nicaragua og Honduras.

Mellom-Amerika er en av regionene med rikest agro-biologisk mangfold i verden. Her finner vi opprinnelsen til bønner (*Phaseolus vulgaris*) og mais (*Zea mays*) med et rikt mangfold av varianter. Samtidig er Mellom-Amerika en spesielt sårbar region for effektene av klimaendringer. Stadig mer tørke, høyere temperaturer og ukontrollert regn i korte perioder, medfører svikt i avlingene. Også endringer i arealbruk, avskoging og økende menneskelig aktivitet endrer artenes naturlige habitat og forårsaker tap av agrobiodiversitet.

For å øke matsikkerheten vil programmet styrke det agro-biologiske mangfoldet ved å utvikle varianter gjennom deltakende planteforedling, med et spesielt fokus på produktene bønner og mais. De viktigste målsettingene er:

- Minst 3000 familier på landsbygda skal få tilgang til nye forbedrede varianter frambrakt gjennom deltakende planteforedling i 100 lokalsamfunn.
- Minst 5000 familier skal kunne dra nytte av 36 frøbanker.
- Minst 20 lokalsamfunn vil bidra til å redde lokale frøvarianter som er viktige for mat- og ernæringsikkerhet.
- Kvinner skal få økt innflytelse med tilgang og bruk av plantevarianter som svarer til deres preferanser.

Det er en målsetning at disse plantevariantene skal være tilpasset klimaendringer, og bøndene vil få opplæring i deltakende planteforedling og kvalitetsfrø-produksjon. Programmet vil samle inn lokale bønnevarianter, og gjøre dem tilgjengelige for foredling på regionalt nivå. Bønner er en svært viktig proteinkilde for millioner av mellomamerikanere hver dag. En målsetning i programmet er å styrke samarbeidet mellom lokale frøbanker og nasjonale genbanker i regionen.

Men helt nytt er ikke dette initiativet med deltakende planteforedling. Darwin-prosjektet bygger nemlig på Utviklingsfondets lange engasjement i Mellom-Amerika. Vi startet i Costa Rica på 80-tallet og beveget oss gradvis nordover – først via Nicaragua, deretter Honduras og Guatemala som programland. Deltakende planteforedling i Meso-Amerika var et av Utviklingsfondets «flaggskip» på 2000-tallet og sammen med lignende program i Sør-Øst Asia og Afrika en viktig satsning på biologisk mangfold

i landbruket. I sentrum stod bevaring og bruk av lokalt plantegenetisk mangfold, deltakende planteforedling, etablering av frøbanker, styrking av bønders rettigheter til såfrø, og kapasitetsbygging av bondeorganisasjoner og andre involverte aktører. Programmet som pågikk fra 2000 til 2016 inkluderte forskningsinstitusjoner, myndigheter, sivilsamfunnsorganisasjoner og bondeorganisasjoner fra Costa Rica, Nicaragua, Honduras, El Salvador, Guatemala, Mexico og Cuba. Programmet den gang nådde ut til nesten 50 000 bønder, 33 lokale frøbanker ble etablert og 4 genbanker ble styrket gjennom programmets støtte. I tillegg ble en rekke nye sorter av blant bønner og mais utviklet. Flere titalls sorter som var i ferd med å forsvinne eller miste sine egenskaper, ble bevart og forbedret.

I 2023 ble det altså blåst liv i dette nettverket igjen. Oppstarten ble arrangert i Antigua, Guatemala, med Utviklingsfondet til stede sammen med flere av de involverte fra den første fasen, slik som Fipah fra Honduras og Fecodesa fra Nicaragua.

En som har fulgt det regionale planteforedlingsarbeidet siden 2009 er leder for Utviklingsfondets programavdeling, Elin Ranum.

Hva synes du om at nettverket er oppe og går igjen?

– Det er svært positivt at nettverket er gjenopprettet, da regionalt samarbeid er avgjørende for å sikre tilgang til et stort mangfold av plantegenetiske ressurser for å utvikle nye sorter. Klimaendringene bryr seg ikke om landegrenser, og det må heller ikke tilpasning av landbruket gjøre. For å få til rask og effektiv tilpasning, må vi bruke de plantegenetiske ressursene vi har, samarbeide på tvers av grenser og fremme felles initiativer mellom landene i regionen, sier Elin Ranum.

Hva slags forventninger har du til hva nettverket kan oppnå på sikt?

– Ved å gjenoppta dette samarbeidet bygger vi videre på tidligere suksesser som har vært viktige for småbønder i regionen. For å møte klimaendringene må vi både ta vare på eksisterende plantesorter og utvikle nye, samtidig som vi gjør landbruket mindre sårbart og mer robust mot klimasjokk. Dette er avgjørende for å stanse tapet av agrobiodiversitet og sikre at landbruket kan møte framtidens utfordringer, avslutter Ranum.

Audun Husby,
Guatemala-koordinator

Politisk påvirkningsarbeid

Gjennombrudd for bønders rettigheter

De siste årene har det vært en viktig framgang internasjonalt for å styrke bønders rettigheter. Utviklingsfondet og partnere har bidratt aktivt inn i påvirkningsprosesser, inkludert arbeidet med å utvikle et dokument med viktige tiltak som kan brukes for å realisere bønders arbeid. Dette dokumentet ble publisert av den internasjonale plantetraktaten i 2023.

Utviklingsfondet har bidratt til å utarbeide dokumentet *Options for encouraging, guiding and promoting the realization of Farmers' rights*.

Dette er et gjennombrudd etter mange års innsats. Både Utviklingsfondet og våre partnere ser på det som et første viktig steg mot en mer omfattende og helhetlig veiledning om hvordan nasjonale myndigheter og andre aktører kan bidra til å realisere bønders rettigheter i lovverk, strategier og på bakken.

Selv om bønders rettigheter er en viktig del av den internasjonale plantetraktaten, har det inntil nylig vært relativt lite framgang på akkurat dette området. Forhandlingene har ofte vært preget av motsetninger mellom landene i det globale sør og det globale nord. Det globale sør har blant annet etterspurt bedre veiledning på hvordan bønders rettigheter kan implementeres, samt en større velvilje fra det globale nord i å sikre en rettferdig fordeling av godene fra bruken av de plantegenetiske ressursene. Både sivilsamfunnsorganisasjoner og bondeorganisasjoner har støttet opp om disse kravene. Det samme har enkelte land fra det globale nord gjort, blant annet Norge som var sentral i utviklingen av dokumentet.

Det er flere grunner til at dokumentet er viktig, ikke minst fordi mange land i det globale sør fortsatt mangler kunnskap og veiledning om hvordan man kan ivareta og fremme bønders rettigheter i nasjonale planer og lover. Det er også viktig for selve etterlevelsen av plantetraktaten, hvor bønders rettigheter er en sentral del av arbeidet med å sikre bevaring og bærekraftig bruk av det plantegenetiske mangfoldet, samt en rettferdig tilgang og fordeling av godene fra bruken av mangfoldet. For Utviklingsfondets målgruppe er realisering av bønders rettigheter avgjørende for at de fortsatt skal kunne ha kontroll over sine såfrø og fortsette sitt viktige bidrag i å ta vare på og videreutvikle mangfoldet.

Arbeidet med dokumentet begynte under partsmøtet i 2017, hvor det ble opprettet en teknisk arbeidsgruppe for å utvikle det basert på beste praksis fra medlemsland, sivilsamfunn, bondeorganisasjoner og andre aktører. To av

Utviklingsfondets partnerorganisasjoner spilte en aktiv rolle i denne arbeidsgruppen: en representant fra ASOCUCH fra Guatemala ble utnevnt som representant for bondeorganisasjoner i Latin-Amerika, mens en representant fra Li-BIRD ble utnevnt først som sivilsamfunnsrepresentant, og senere som representant for Nepal som et av fem land i arbeidsgruppen. Norge var ordstyrer i arbeidsgruppen sammen med India, og var også en viktig pådriver for å sikre framgang i arbeidet.

Utviklingsfondet og våre partnere bidro med flere eksempler på beste praksis, som ble inkludert i et register som danner grunnlaget for dokumentet. Vi deltok også som observatør på arbeidsgruppens møter og samarbeidet tett med Norges representant og sivilsamfunnsorganisasjoner.

Et utkast til dokumentet ble vedtatt under partsmøtet i 2022 og publisert i 2023. Samme år ble det også vedtatt at arbeidsgruppen skal fortsette arbeidet med hvordan dokumentet skal implementeres.

Under partsmøtet i 2023 ble det besluttet å gjenoppta arbeidsgruppen for bønders rettigheter, hvor begge våre partnere fortsatt er medlemmer. I tillegg vil en annen arbeidsgruppe for bevaring og bærekraftig bruk av plantegenetiske ressurser fortsette sitt arbeid, med oppstart i 2024. Denne gruppen vil utvikle frivillige retningslinjer for å håndtere flaskehals knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av plantegenetiske ressurser. Utviklingsfondet vil representere sivilsamfunnet i denne arbeidsgruppen. For Utviklingsfondet er dette en viktig anerkjennelse av vår og våre partners kompetanse, og understreker vår rolle som en betydningsfull aktør i dette feltet.

Gjennom disse innsatsene har Utviklingsfondet styrket sin posisjon som en sentral aktør med fagkompetanse innenfor internasjonal politikk for bønders rettigheter og bærekraftig ressursforvaltning.

Elin Cecilie Ranum,
leder for programavdelingen

Marked og kommunikasjon

Synlighet og engasjement for verdens småbønder

I året som gikk har Markeds- og kommunikasjonsavdelingen blant annet arbeidet med å rekruttere flere utviklingsinvestorer og faste givere, jobbet nært med norsk kaffebransje for å rette fokus på en mer bærekraftig verdikjede, drevet en politisk påvirkningskampanje, og hatt bondebesøk fra Guatemala.

Utviklingsfondet arrangerte en reise med flere representanter fra kaffebransjen til Etiopia. De fikk innblikk i EUs bærekraftsdirektiv for å forhindre avskoging, og besøkte UNESCO-beskyttet villkaffeskog.

Sterkt fokus på sosiale medier

Økt forekomst av krig og konflikt i verden, kombinert med økte levekostnader, gjør arbeidet med å rekruttere nye givere vanskeligere. Vi har derfor styrket fokuset på transparens i hovedproduktet vårt, utviklingsinvestor. Konseptet tiltrekker seg nye givere, spesielt i sosiale medier. Her trekker vi fram kjernearbeidet vårt, og gir økt kjennskap til våre prosjekter blant givere og nye målgrupper.

Etter 4 år med utviklingsinvestor begynner vi å få en del giverinnsikt rundt utviklingsinvestor-konseptet, som viser at vi fortsatt appellerer likt mellom kvinner og menn, at snittgaven per måned er høyere enn for lignende fastgiverkonsepter i markedet, samt at kaffe- og frøtematikk rekrutterer best i SoMe.

Takk til både sporadiske donorer, fastgivere og utviklingsinvestorer

Sporadiske gaver holder seg stabile, til tross for trangere tider for folk flest. Dette setter vi stor pris på og er opptatt av å formidle historier fra felt som skaper innsikt hos giverne våre. Vi har lagt stor vekt på å formidle hva vi gjør i felt til alle som støtter oss. Vi har forsøkt å gjøre denne transparensen enda mer attraktiv ved at vi presenterer kvartalsvise prosjektrapporter til alle utviklingsinvestorer, med bilder og tekst i egne moduler på våre nettsider. Vi strever stadig etter forbedring og vil ringe en del av dere som støtter oss neste år, for å takke og ta imot gode forslag til forbedring!

Bondebesøk fra Guatemala

I september fikk vi bondebesøk fra Guatemala som en del av infostøtte-arbeidet. Kaffebonden Candelaria kom til Norge og deltok på en rekke arrangement i regi av Bondelaget, Bygdekvinnelaget og Bygdeungdomslaget. Vi oppnådde flere presseoppslag lokale medier, blant annet Stavanger Aftenblad, NRK Radio Sørlandet og NRK Radio Rogaland.

Candelaria besøkte flere videregående skoler på veien. Undervisning for skoler er en viktig komponent i infostøtten, og totalt ble det gjennomført 68 undervisningstimer med materiell fra prosjektet av Utviklingsfondet og i samarbeid med vår ungdomsorganisasjon Spire.

Kafferapporten, EUs nye bærekraftsdirektiv og Kaffeaksjonen

På våren ble vi kontaktet av den norske ambassaden i Etiopia, som ønsket å få i stand et seminar hvor Etiopisk kaffebransje, Etiopiske myndigheter og representanter fra EU i Brussel, fikk diskutert hvilke effekter EUs nye bærekraftsdirektiv for å forhindre avskoging, skogforringelse og bruk av barnarbeid har på Etiopisk kaffeeksport. Flere representanter fra Norsk kaffebransje ble med til dette to-dagers seminaret i Addis Abeba med påfølgende

introduksjon til Yayu UNESCO Coffee Forest Biosphere Reserve, hvor lokale små kaffebønder og kaffe-kooperativer høster villkaffe og deltar i deltakende skogbevaringsprosjekter startet av Utviklingsfondet.

Som en videreføring av dette initiativet lanserte Utviklingsfondet på høsten en kafferapport som i all hovedsak fokuserer på hva kaffebransjen og kaffekonsumenter kan gjøre for å sikre en mer bærekraftig verdikjede. Sammen med Norsk Kaffeinformasjon (NKI) gjennomførte vi en egen kaffeaksjon som vi håper skal bli en årlig aksjon til inntekt for småbønder i Guatemala og deres tilgang på grønne kreditter.

Suksessfull underskriftskampanje for klimarettferdighet

Kommunikasjonsarbeidet som del av en infostøtteavtale med Norad skjøt ytterligere fart i 2023, da vi fikk lansert del to av underskriftskampanjen vår for klimarettferdighet for verdens småbønder. 7500 underskrifter ble levert til statssekretær Bjørg Sandkjær på slutten av året. Det ble lagt til et nytt land på www.dinklimaframtid.no, og bildene og intervjuene av bøndene i Nepal ble brukt til å forsterke underskriftkampanjen.

God støtte fra eksisterende store givere og nye

Hvert år får Utviklingsfondet betydelige beløp fra bedrifter og organisasjoner som ønsker å gjøre en forskjell. Vi er stolte av at flere ønsker å inngå partnerskap med Utviklingsfondet, både med økonomiske og faglige samarbeid. En stor takk rettes til våre hovedsamarbeidspartnere Grotmol Solutions og Senterpartiet. En stor takk også til våre nære partnere i organisasjonene Norges Bondelag, Norges Bygdekvinnelag; Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bygdeungdomslag og Norsk Kaffeinformasjon. Også mindre bedrifter og organisasjoner støtter oss, og vi håper å annonsere flere nye partnere i 2024. Sammen investerer vi i bærekraftige løsninger for fremtiden.

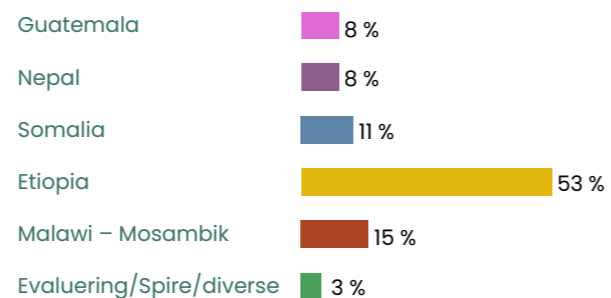
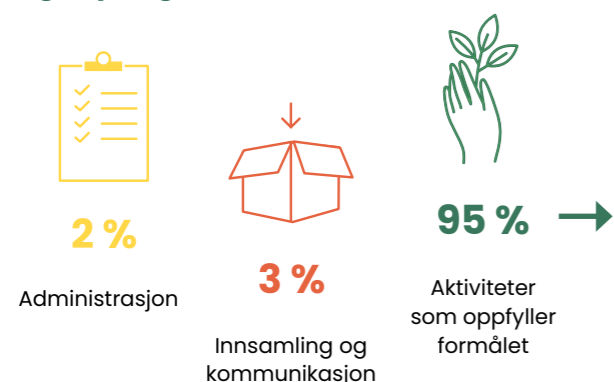
Utviklingsfondet vokser!

I det kommende året vil markeds- og kommunikasjonsavdelingen engasjere enda flere i arbeidet med klimatilpasning og matsikkerhet, slik at flere kan løfte seg ut av fattigdom og nå sitt fulle potensial. For å skape mer engasjement rundt våre saker er vi avhengig av spredning og synlighet i samfunnsdebatten. Lik og del budskapet vårt i sosiale medier! Sammen gjør vi en forskjell, vi bekjemper sult og endrer liv!

Ann Askim,
leder marked og kommunikasjon

Hit går pengene

Aktivetsregnskap

Anskaffede midler

	31.12.2023	(stiftelse) 01.09.-31.12.2022	(forening) 01.01.-31.08.2022
Tilskudd			
i) Tilskudd fra Norad	123 701 853	64 405 892	79 811 677
ii) Andre offentlige tilskudd	1 521 597	1 476 336	0
iii) Internasjonale donorer	6 611 604	1 991 017	9 593 972
Innsamlede midler, gaver	6 608 348	4 334 034	3 767 648
Finans og investeringsinntekter	452 145	664 199	14 610
Andre inntekter	88 602	0	46 336
Sum inntekter	138 984 149	72 871 478	93 234 243

Forbrukte midler

Kostnader til anskaffelse av midler:

Kostnader til innsamlinger	2 547 556	953 644	1 962 804
Andre kostnader til anskaffelse av midler	1 680 100	478 284	754 265
Sum kostnader til anskaffelse av midler	4 227 656	1 431 928	2 717 069

Kostnader til aktiviteter som oppfyller formålet:

Malawi – Mosambik landprogram	19 858 828	15 786 075	21 116 152
Etiopia landprogram	70 455 954	38 680 866	36 374 906
Somalia landprogram	15 398 042	5 170 554	17 112 484
Nepal landprogram	10 569 051	3 933 898	6 552 350
Guatemala landprogram	11 065 916	2 737 855	6 935 752
Evaluering & risikoreduksjon	347 127	256 251	61 789
Informasjon	2 906 430	1 554 530	2 242 163
One Organisation Week	-	802 642	882
Spire	50 000	0	0

Sum kostnader aktiviteter som oppfyller formålet	130 651 347	68 922 671	90 396 478
---	--------------------	-------------------	-------------------

Administrasjonskostnader

Sum forbrukte midler	138 166 517	71 954 929	96 381 170
Årets aktivitetsresultat	817 633	916 549	-3 146 927

Til/fra formålkapital med eksterne restriksjoner			0
Til/fra formålkapital med selvpålagte restriksjoner			1 048 880
Årets resultat, til/fra annen formålkapital	-817 633	-916 549	2 098 047
Sum overføringer	-817 633	-916 549	3 146 927

Hilsen fra styreleder

Det er resultatata som tel

Eg vart med i styret i Utviklingsfondet hausten 2023, og vald til styreleder i desember. Utviklingsfondet var ikkje nytt for meg, eg kjende til organisasjonen frå mitt arbeid i Malawi.

Med min bakgrunn i evaluering var rapportane frå organisasjonens aktivitetar, gjorde av uavhengige evalueringfolk, det første eg tok fatt i. Eg vart overraska. Dei fleste av dei mange evalueringrapportane eg har lest i mitt yrkesliv kan vise til positive og mindre positive resultat. Sjeldan er prosjekt heilt vellykka eller heilt mislykka.

Det er ikkje ofte ein ser så positive evalueringrapportar som Utviklingsfondet kan vise til, slik som frå Fr. Nansen-instituttets vurdering av småbondeprogrammet i Malawi før pandemien. Den grundig dokumenterte rapporten viste at innhaustinga hadde auka betydeleg, somme gonger meir enn dobla. Dyrking av ulike matplanter hadde ført til betre ernæring, og tilgang til marknader var auka. Den lokale jorda hadde fått betre organisk innhald, fruktbarheit, og kapasitet til å halde på vatn. Kvinner fekk betydeleg mindre arbeidsbyrde. Ei ekstern evaluering frå 2024, etter pandemi og storflaum, stadfesta i hovudsak desse funna. Det betyr ikkje at det ikkje blir gjort feil i eit program som når 25 000 småbønder.

Også eksterne evalueringrapportar av programmet i Somaliland og vårt verdikjedeprogram i Etiopia viser det same. Konkret, målbar betring når det gjeld mat og ernæring. Og noko som også går att i fleire evalueringar er at programma er kostnadseffektive, det vil seie at resultatata er gode i høve til kor mykje ressursar som er brukt.

Men ikkje alt har vore gjort etter boka. Ei ekstern undersøking av Utviklingsfondets arbeid i Malawi og ved hovudkontoret peika på ei rad veike sider ved forvaltninga i organisasjonen. Det handla i stor grad

om at dokumentasjonen ikkje var god nok, og at praksis ikkje alltid var formalisert. Rapporten førte til, i samarbeid med Norad, utvikling av ein handlingsplan for å styrke Utviklingsfondets forvaltning. Denne er nå er gjennomført.

Dersom eg skulle lage ei forteljing om Utviklingsfondet, vil det vere om ein organisasjon med sterkt engasjerte fagfolk som har blikket retta mot fattige småbønder, kvinner ikkje minst, og som oppnår gode målbare resultat i dei fleste programma. Og der fokuset har vore på resultatata i landsbyane heller enn å dokumentere godt nok stega på vegen dit eller alltid å følgje reglane. Det siste er nå retta opp, og vi har ein svært god dialog med Norad.

Det er resultatata som tel for Utviklingsfondet. Dette fokuset på resultat er ikkje minst viktig når mange land nå står overfor det som kanskje er den største utfordringa sidan dei vart uavhengige. Som vi alle veit er det dei fattigaste som blir ramma hardest av klimakrisa. Det er låginntektsland, og det er dei som har minst, folk på landsbygda.

Mat er grunnleggjande. Utan betre produktivitet og auka produksjon i landbruket vil mange land ikkje kunne brødfø befolkninga. Ved å støtte organisering av småbønder, ikkje minst kvinner, spelar Utviklingsfondet ei viktig rolle for auka og meir mangfaldig matproduksjon, men også betre ernæring og helse, høgare inntekter og meir berekraftig jordbruk.

Småbønderenes organisering og innsats for å gjere sin livssituasjon betre er noko vi i Norge må støtte. Vi, som meir enn dei fleste har vore med og skapt den klimakrisa vi ser rammer så mange i dag. Utviklingsfondet, som er den einaste norske organisasjonen som har matsikkerhet som sitt hovudmål, er betre utstyrt til å bidra i denne innsatsen enn nokon gong.

Asbjørn Eidhammer, Utviklingsfondets styreleder

Signer her og krev
rettferdighet for
verdens småbønder!

– Jeg har signert
Utviklingsfondets
aksjon. Skriv
under, du også!

Iselin Shumba
Skuespiller og aktivist

Utviklings-
fondet

Sammen mot sult og urettferdighet